

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**
спеціальність **292 Міжнародні економічні відносини**
освітня програма **«Міжнародний бізнес» «Міжнародна електронна комерція»**
вид дисципліни: **обов'язкова**
факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Укладач:

Професор кафедри міжнародного бізнесу
та економічної теорії **Н.В. Шиловцева**

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСНОВИ МІКРОЕКОНОМІКИ.

Тема 1.1. Розвиток економічних знань. Економічна теорія: предмет, метод, функції.

Зародження та виникнення економічних знань. Етапи історичного розвитку економічної теорії. Основні напрямки зарубіжної економічної науки: меркантилізм, фізіократи, класична школа, маржиналізм, утопічний соціалізм, марксизм, неокласичні ідеї, кейнсіанство, некейнсіанство, посткейнсіанство, монетаризм, інституціоналізм. Теоретичні дослідження українських економістів.

Предмет економічної теорії та її складові. Повсякденний та науковий погляд на економіку. Економічні явища та економічні відносини. Економічні категорії. Місце та роль людини в економічному житті. Економічні інтереси - рушійна сила соціально-економічного розвитку. Три основні питання економіки. Економічні потреби. Обмеженість ресурсів та безмежність потреб. Економічні закони та їх об'єктивний характер. Економічні суперечності.

Методи дослідження економічної теорії. Функції економічної теорії. Економічна теорія в системі економічних наук. Економічна теорія та економічна політика. Основні напрямки формування економічного мислення в умовах переходу до ринку.

Тема 1.2. Суспільне виробництво.

Зміст та структура суспільного виробництва. Роль виробництва в розвитку суспільства. Види суспільного виробництва. Відтворення та його типи. Фактори виробництва та їх поєднання. Виробнича функція. Закон спадної граничної продуктивності. Виробничі можливості в економічній системі та проблема вибору. Крива виробничих можливостей. Ефективність виробництва та її показники.

Натуральне господарство та його характеристика. Натуральний продукт. Умови виникнення товарного господарства та його загальна характеристика. Види товарного виробництва. Товар та його властивості. Теорії вартості товару (трудова, факторів виробництва, граничної корисності, попиту та пропозиції та ін.).

Виникнення, суть та функції грошей. Еволюція грошей. Теорія грошей та грошового обігу. Система економічних законів товарного виробництва. Закон вартості та його роль в розвитку товарного виробництва.

Тема 1.3. Власність та її економічна роль.

Поняття «інститути» та їх функції в економічному житті. Економічний та юридичний зміст власності. Право власності.

Інституційна структура економіки. Особливості становлення інституціонального середовища України.

Індивідуальна власність як вихідна ланка відносин власності. Принципи формування власності. Домінуючий об'єкт власності.

Приватизація в Україні. Реформування земельних відносин. Приватизація підприємств і організацій.

Тема 1.4. Ступені економічного розвитку суспільства. Сучасні економічні системи.

Економічні системи та їх класифікація. Еволюція економічних систем як форм господарювання. Типи, види та моделі економічних систем.

Порівняльний аналіз економічних систем у теоріях індустріально-економічного розвитку. Постіндустріальне суспільство як концепція і реальність.

Перехідна економіка. Закономірності та особливості розвитку перехідних економік. Трансформація економічної системи в Україні.

Тема 1.5. Товарне виробництво. Теорія вартості і грошей.

Цілі та результати суспільного відтворення. Благо. Товар, його властивості: вартість, споживча вартість та корисність, мінова вартість. Теорія вартості: класичний, граничний та неокласичний підходи. Товарне виробництво в сучасних умовах. Вільні та господарські товари. Класифікація господарських товарів. Специфіка послуги як результату нематеріального виробництва. Сутність та походження грошей. Форми та функції грошей. Ліквідність. Еволюція функцій грошей. Грошовий оборот. Закон грошового обігу за тлумаченням К. Маркса та І. Фішера. Головний принцип організації грошового обігу. Сутність грошової системи. Системи металевого та паперового обігу. Біметалізм та монометалізм. Структура грошової системи. Сутність та економічна роль кредиту. Принципи та етапи кредитування. Товарний і грошовий кредит. Комерційний кредит, вексель. Класифікація видів кредиту за різними ознаками.

Тема 1.6. Попит і пропозиція в ринковій економіці.

Попит і пропозиція як основні важелі ринкового механізму. Попит і закон попиту. Графічне, табличне та аналітичне зображення попиту. Графіки індивідуального та ринкового попиту. Закон попиту. Виключення з дії закону попиту.

Попит і величина (обсяг) попиту. Цінові і нецінові детермінанти попиту.

Пропозиція і закон пропозиції. Графічне, табличне та аналітичне зображення пропозиції. Графіки індивідуальної та ринкової пропозиції. Закон пропозиції.

Попит і величина (обсяг) пропозиції. Цінові і нецінові детермінанти пропозиції.

Кон'юнктура ринку. Взаємодія попиту і пропозиції. Поняття ринкової рівноваги, рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва.

Дефіцит та надлишок виробництва.

Види ринкової рівноваги. Павутиноподібна модель досягнення рівноваги.

Зміни рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва під впливом різних чинників на взаємозалежних ринках.

Еластичність попиту, фактори, які на неї впливають. Види еластичності попиту: за ціною, за доходом, перехресна еластичність. Дугова та точкова еластичність. Формула еластичності попиту. Зв'язок еластичності попиту й валового доходу.

Еластичність пропозиції, фактори, що на неї впливають. Еластичність за власною ціною блага та за цінами факторів виробництва. Дугова та точкова еластичність пропозиції. Формула еластичності пропозиції. Практичне значення теорії еластичності.

Тема 1.7. Підприємництво. Фірма.

Сутність та функції підприємництва. Види підприємництва. Основні напрямки розвитку різноманітних форм підприємницької діяльності в Україні. Підприємець - основна фігура економічного прогресу.

Умови виникнення та діяльності підприємств в умовах ринку. Поняття підприємства (фірми, корпорації). Організаційно-правові форми підприємств в ринковій економіці. Розміри підприємств. Внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства. Форми організації господарювання на мікрорівні.

Основні види ринкової стратегії та тактики фірми. Головні цілі та задачі управління фірмою. Суб'єкти та об'єкти управління. Методи управління. Сучасний менеджмент та його функції. Бізнес-план.

Маркетинг. Об'єкти маркетингових досліджень. Товарна, цінова, комунікаційна та збутова політика фірми. Проблеми розвитку підприємств в Україні.

Тема 1.8. Витрати виробництва і прибуток.

Витрати, їх сутність та структура. Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат виробництва. Поняття альтернативних витрат. Зовнішні (бухгалтерські) та внутрішні витрати.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Закон спадної продуктивності (віддачі) змінного фактору виробництва. Постійні, змінні, загальні витрати, їх графічне зображення. Середні витрати: сутність, формули, графічне зображення. Граничні витрати.

Практичне значення валових, постійних, середніх та граничних витрат для підприємця.

Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Криві довгострокових витрат. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Тема 1.9. Ринкова економіка в умовах досконалої і недосконалої конкуренції.

Ознаки й умови існування ринку досконалої конкуренції. Ринковий попит на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Графічне зображення попиту фірми, середнього, граничного і сукупного доходу.

Визначення поведінки фірми в короткостроковому періоді. Правило максимізації прибутку і мінімізації збитків: два способи визначення. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової ситуації.

Пропозиція фірми у короткостроковому періоді, її зв'язок з кривими витрат, графік галузевої пропозиції. Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважного обсягу та рівноважної ціни.

Поведінка фірми у довгостроковому періоді. Крива ринкової пропозиції на тривалому інтервалі та її можливі конфігурації в галузях з постійними, зростаючими, спадними витратами.

Довгострокова рівновага підприємства, галузі, ринку та механізм її підтримки.

Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Характерні риси ринку чистої монополії. Бар'єри для вступу в галузь: економічні, адміністративні та правові. Основні види монополії. Монополія і монопольна влада.

Крива попиту монополіста. Вибір монополістом ціни й обсягу виробництва. Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Правила максимізації прибутку і мінімізації збитків.

Пропозиція монополіста і особливості її формування. Визначення монопольної ціни. Цінова дискримінація: поняття, умови та види.

Рівновага фірми монополіста в довгостроковому періоді. Досягнення і утримання ринкової влади в довгостроковому періоді.

Економічні наслідки монополізації галузі. Порівняльний аналіз конкурентного і монопольного ринків.

Регульована монополія. Необхідність державного регулювання монополії. Антимоніпольна політика. Антимоніпольне законодавство України.

Олігополістична модель ринку. Основні ознаки олігополістичного ринку. Некооперативна і кооперативна поведінка олігополістів. Олігополія з погляду теорії ігор. "Дилема ув'язнених" – приклад некооперативної гри з ненульовою сумою. Цінові війни. Модель Курно: договірні й конкурентні рівноваги.

Аналіз ламаної лінії попиту. Негнучкість цін. Картельні союзи. Таємні змови. Лідерство в цінах. Ціноутворення за принципом «витрати плюс».

Ефективність та соціально – економічні наслідки олігополії.

Модель ринку монополістичної конкуренції, її характеристика. Диференціація виробів: форми, позитивні наслідки та загрози. Нецінова конкуренція, її види та наслідки для виробників та споживачів.

Крива попиту фірми. Динаміка прибутковості фірми в короткостроковому і довгостроковому періодах. Визначення оптимального обсягу продажу та цінова політика. Умови досягнення і підтримки беззбитковості у довгостроковому періоді.

Порівняльна характеристика ефективності ринку монополістичної конкуренції та інших типів ринку.

Тема 1.10. Ринок ресурсів і факторні доходи.

Попит на товари та попит на ресурси. Попит на ресурси як похідний. Правило використання ресурсів. Попит на ресурси в умовах досконалої та недосконалої конкуренції. Фактори, які впливають на попит на ресурси. Еластичність попиту на ресурс. Оптимальне співвідношення ресурсів. Правило найменших витрат. Правило максимізації прибутку.

Праця як ресурс, як фактор виробництва. Характеристика досконалого конкурентного ринку праці. Граничний вигравш виробника від найманої праці.

Попит окремого робітника на працю. Галузовий попит на працю.

Пропозиція праці для окремого робітника. Ринкова пропозиція послуг праці. Рівновага на ринку праці.

Попит монополії на працю і монопольна рівновага.

Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили. Дискримінація на ринках робочої сили.

Капітал як ресурс тривалого використання. Форми капіталу. Рух капіталу та його фонди. Попит та пропозиція капіталу. Поняття процентної ставки, її види. Вплив процентної ставки на короткострокові інвестиційні проекти підприємств. Обґрунтування інвестиційних рішень у тривалому періоді.

Рівновага на ринку капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціни капіталу.

Земля як фактор виробництва. Ринок землі. Попит та пропозиція землі. Економічна і земельна рента. Ціна землі як капіталізована рента.

Підприємницькі здібності, їх характеристика як фактора виробництва. Нормальний прибуток і підприємець. Концепції прибутку. Основні функції та види прибутку.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ.

Тема 2.1. Національна економіка: цілі і результати.

Цілі, структура і фактори розвитку національної економіки. Сфера матеріального виробництва. Сфера нематеріального виробництва. Сфера послуг. Національне багатство. Система національних рахунків. Результати функціонування національної економіки: валовий внутрішній продукт (ВВП), валовий національний продукт (ВНП).

Способи розрахунку ВВП: за видатками – метод кінцевого споживання, за сумою доходів, отриманих в процесі виробництва товарів та послуг, метод доданої вартості (виробничий метод). Додана вартість. чистий внутрішній продукт (ЧВП). Національний доход (НД). Особистий дохід. Дохід кінцевого використання.

Вплив поточних цін на макроекономічні показники. Номінальний та реальний ВВП, дефлятор ВВП, ВВП на душу населення. Способи визначення основних макроекономічних показників.

Тема 2.2. Сукупний попит і сукупна пропозиція. Макроекономічна рівновага.

Необхідність загальної моделі попиту та пропозиції. Сукупний попит. Структура сукупного попиту. Крива сукупного попиту. Цінові фактори, які впливають на криву сукупного попиту. Нецінові фактори сукупного попиту та їх вплив на криву сукупного попиту.

Сукупна пропозиція. Крива сукупної пропозиції. Класична і кейнсіанська моделі сукупної пропозиції. Кейнсіанський, проміжний та класичний відрізки кривої сукупної пропозиції. Нецінові фактори сукупної пропозиції.

Сукупний попит – сукупна пропозиція - (AD – AS) – модель макроекономічної рівноваги. Рівноважний рівень цін та рівноважний обсяг виробництва. Механізм досягнення макrorівноваги на окремих відрізках кривої сукупної пропозиції. Ефект храповика.

Короткострокова рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Довгострокова рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Шоки сукупного попиту та сукупної пропозиції. Стабілізаційна політика.

Тема 2.3. Макроекономічна нестабільність та її форми.

Інфляція: сутність, причини виникнення, основні види. Інфляція попиту та пропозиції. Механізм розвитку інфляції. Показники виміру інфляції. Дефляція. Соціально-економічні наслідки інфляції. Антиінфляційна політика держави.

Концепції зайнятості в економіці. Безробіття та його види. Проблема прихованого безробіття в Україні. Соціально-економічні наслідки безробіття. Залежність між рівнем безробіття і обсягом ВВП (закон А. Оукена). Залежність між рівнем безробіття та інфляції (крива А. Філіпса). Особливості сучасної політики зайнятості в Україні.

Тема 2.4. Грошово-кредитна система.

Ринок грошей. Попит на гроші та його елементи. Пропозиція грошей. Поняття грошових агрегатів. Фактори, що впливають на зміну рівноваги на грошовому ринку.

Банківська система. Національний банк, його функції та інструменти регулювання грошового обігу. Комерційні банки, їх види та основні операції. Фактори, що визначають динаміку руху грошової маси. Позичковий процент. Кредит і його форми. Кредитна система, її функції та структура в ринковій економіці. Кредитна система України.

Фіктивний капітал. Ринок цінних паперів. Фондова біржа та механізм її діяльності. Курс цінних паперів. Вплив держави на функціонування ринку цінних паперів.

Макрорегулювання грошово-кредитної системи.

Тема 2.5. Фіскальна політика держави та рівень добробуту населення.

Сутність та функції фінансів. Суб'єкти фінансових відносин. Структура фінансової системи. Державний бюджет і його місце в фінансовій системі. Економічні основи формування прибутків бюджету.

Аналіз бюджетного дефіциту України та розвинених країн. Проблеми збалансованої політики. Урядові витрати і сукупний попит. Державний борг, його види, причини виникнення та способи мінімізації.

Податки та податкова політика. Крива Лаффера. Податкова система України.

Необхідність реформування фінансової системи України в умовах переходу до ринкової економіки.

Тема 2.6. Світове господарство. Міжнародні економічні відносини.

Світове господарство, його об'єктивні риси та етапи становлення. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація виробництва. Світова інфраструктура. Формування інтернаціональних витрат виробництва. Зрівняльні витрати та міжнародний обмін. Теорія зрівняльних переваг та її сучасні інтерпретації.

Міжнародні економічні відносини, їх зміст та еволюція. Взаємозв'язок внутрішніх та міжнародних відносин. Міжнародна інтеграція та її форми. Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку країни. Участь України в міжнародній торгівлі. Міжнародна міграція капіталів та її форми. Транснаціональний капітал. Світовий ринок позичкових капіталів. Світовий кредит та його форми. Міжнародна міграція робочої сили, її особливості, форми, масштаби в сучасних умовах.

Міжнародна валютно-фінансова система. Етапи розвитку міжнародної валютної системи. Європейська валютна система. Міжнародний валютний фонд та його функції. Валютна політика України.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ: ПРЕДМЕТ, МЕТОД, ФУНКЦІЇ.

Питання до семінарського заняття

1. Історичний розвиток економічної теорії.
2. Основні напрямки розвитку сучасної економічної теорії.
3. Теоретичні дослідження українських вчених-економістів.
4. Предмет економічної теорії та функції.
5. Методи економічної теорії.

Завдання до самостійної роботи

1. Визначить основні напрямки сучасних економічних досліджень в Україні.
2. Розкрийте зв'язок між економічною теорією та економічною політикою.
3. Напишіть есе на тему: «Значення економічної теорії в житті студента»

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення - двогодинне семінарське заняття. Відбувається знайомство викладача з групою, після чого починається обговорення перших трьох питань плану, розв'язання проблемних ситуацій. Останні питання плану розглядаються у процесі відповідей на тестові завдання з подальшим їх аналізом. Наприкінці заняття пропонується провести невеличку дискусію на тему «Чи може людина у сучасному світі прожити без економічних знань та вмінь?»

Література

[1, с.23-44]; [4, с.10-27], [5, с.8-50]; [7, с.5-34]; [8, с.5-44]; [9]; [13, с.9-24]; [14, с.7-16]; [16, с.6-20]; [17, с.5-32].

Тема 2. СУСПІЛЬНЕ ВИРОБНИЦТВО.

Питання до семінарського заняття

1. Сутність і структура суспільного виробництва. Відтворення та його типи.
2. Фактори виробництва. Крива виробничих можливостей.
3. Ефективність виробництва, її економічні та соціальні показники.
4. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне господарство.
5. Альтернативні теорії вартості товару. Закон вартості.
6. Сутність, еволюція та функції грошей. Закони грошового обігу.

Завдання до самостійної роботи

1. Виконайте завдання з побудови кривої виробничих можливостей.
І. На основі даних таблиці побудуйте криву виробничих можливостей.

Варіант	A	B	C	D	E	F	G
Танки, тис. шт.	6	5	4	3	2	1	0
Автомобілі, тис.шт.	0	2,5	4,5	6	7,5	8	8,5

Поясніть:

- А) що показує крива виробничих можливостей?
- Б) чи можлива комбінація виробництва 4 тис. танків та 6,5 тис. автомобілів? Поясніть свою відповідь.
- В) за яких умов КВМ може зсунутися праворуч?

Г) чи можлива комбінація виробництва 3 тис. танків і 5 тис. автомобілів? Як при цьому використовують економічні ресурси?

II. Фермер на одному полі може виробити 2800 т капусти або 700 т огірків. На другому полі альтернативні витрати виробництва огірків дорівнюють 3 т капусти за умов максимального виробництва капусти 2400 т. Розрахуйте:

А) Альтернативні витрати виробництва огірків на першому полі;

Б) На якому полі фермер зможе виробити більше огірків і наскільки.

2. Вирішіть задачі на знаходження основних показників ефективності виробництва.

Завод випускав 250 мікросхем на день. Після запровадження нових технологій виробництва продуктивність праці одного робітника зросла на 10 %. Наступного року продуктивність праці одного робітника дорівнювала 6 мікросхем на день. Визначте зміни продуктивності праці протягом всього періоду та кількість мікросхем, які випускав завод після запровадження нових технологій, якщо чисельність працюючих протягом всього періоду була постійною і дорівнювала 50 осіб?

3. Вирішіть задачі на знаходження грошової маси.

I. Сума цін товарів, які знаходяться в обігу, складає 780 млрд. грн. Сума цін товарів, проданих у кредит – 120 млрд. грн., бартер – 80 млрд. грн., сума цін товарів, строк оплати яких вже настав, – 60 млрд. грн. Кожна грошова одиниця протягом року здійснює 8 обертів. Визначте кількість грошей, які необхідні для обігу товарів. Як зміняться ціни, якщо в обіг буде випущено 1,6 млрд. грн.?

II. В країні за певний час грошова маса зросла на 7%, а кількість обертів грошової одиниці зросла з 5 до 7. Як ці зміни вплинули на рівень цін?

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття. Передбачається висвітлення перших трьох питань плану семінару, розв'язання вправ на знаходження виробничих можливостей та ефективності виробництва. Далі у ході дискусії визначаються основні властивості товару, порівнюється натуральне та товарне господарство, аналізується значення грошей для розвитку економіки країни.

Література

[1, с.115-150]; [3, Т.1 с.38-48]; [4, с.29-36, 58-68]; [5, с.98-144]; [6, с.53-75]; [13, с.25-48, 97-127]; [20, с.31-42];

Тема 1.3. ВЛАСНІСТЬ ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ.

Питання до семінарського заняття

1. Економічний зміст власності та її структура. Суб'єкти та об'єкти власності.
2. Типи власності.
3. Форми власності.
4. Відносини власності в умовах перехідної економіки.

Завдання до самостійної роботи

1. Схематично відобразіть основні питання теми.
2. Визначте основні економічні об'єкти, які на вашу думку, повинні обов'язково знаходитися у державній власності.
3. Розкрийте особливості процесу приватизації в Україні за останні 20 років.

I. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Власність	___ Процес розширення економічної самостійності державних підприємств

2. Відчуження	___ Економічна система, що базується на приватній власності і її розвиток
3. Користування	___ Сукупність відносин між суб'єктами господарювання з приводу привласнення засобів виробництва і його результатів
4. Роздержавлення	___ Сукупність засобів виробництва, працівників з їх фізичними і розумовими здібностями, науки, технологій, інформації, методів організації і управління виробництвом, які забезпечують створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення потреб людей
5. Приватизація	___ Виражає економічні відносини власності з приводу виробничого або особистого використання корисних властивостей її об'єктів з господарським володінням ними
6. Продуктивні сили	___ Економічна система, яка базується на державній власності та централізованому управлінні
7. Економічна система	___ Економіка, в якій традиції, звичаї та досвід попередніх поколінь визначають характер використання економічних ресурсів
8. Ринкова система	___ Позбавлення суб'єкта права на володіння, користування і розпорядження тим або іншим об'єктом власності
9. Командна економіка	___ Сукупність взаємозв'язаних і відповідним чином впорядкованих елементів економіки
10. Традиційна економіка	___ Процес переходу від державної до різних форм приватної власності

II. Вірні чи невірні твердження:

- ___ 1. Володіння є вищою і всеосяжною категорією прав власності.
- ___ 2. Між власністю як економічною і як юридичною категоріями не існує тісного взаємозв'язку.
- ___ 3. Вид власності характеризується конкретним чином привласнення благ і методами господарювання.
- ___ 4. Приватна власність існує у двох формах, а саме: колективній та державній.
- ___ 5. У командній економіці розподіл доходів відбувається на основі врахування потреб людей.
- ___ 6. Основою розвитку змішаної економіки є як приватні, так і державні рішення.
- ___ 7. Проблеми «що, як, для кого виробляти» у командній економіці вирішуються автоматично.
- ___ 8. Традиції та досвід попередніх поколінь відіграють все більшу роль у вирішенні основних економічних проблем у сучасних економічних системах.
- ___ 9. У змішаній економіці держава відіграє важливу роль у поліпшенні функціонування ринку.
- ___ 10. У ринковій економіці уряд володіє найважливішими ресурсами виробництва (земля, капітал).

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення – двогодинне семінарське заняття. Відбувається висвітлення питань плану семінару, після чого проводиться вікторина з теми заняття. Академічна група поділяється на команди по 4 чоловіка. Кожна з команд отримує декілька питань, які вона може задати будь-якій команді. За правильну відповідь нараховується 1 бал, у разі невдачі право відповісти отримує команда-запитувач. Студенти-переможці отримують найвищі бали.

Література

[1, с.73-87, 480-485]; [2, с.50-70]; [4, с.48-55]; [5, с.67-76]; [7, с.59-77]; [13, с.49-74]; [15, с.46-53]; [16, с.52-89].

Тема 4. СТУПЕНІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА. СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ.

Питання до семінарського заняття

1. Економічні системи: сутність, структура та класифікація економічних систем.
2. Типи економічних систем.
3. Механізм функціонування традиційної економічної системи та адміністративно-командної економіки.
4. Основні риси ринкової економіки, її переваги та недоліки.
5. Змішана економіка: основні риси та моделі.

Завдання для самостійної роботи

1. Охарактеризуйте особливості сучасного етапу трансформації економічної системи в Україні.

2. Складіть таблицю «Переваги та недоліки економічних систем суспільства».

Тип економічної системи	Переваги (можливості)	Недоліки (обмеження)
Традиційна		
Ринкова		
Командна		

3. Змішана система – це ...

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення – півторагодинне семінарське заняття, що проходить за планом. Передбачається створення студентами опорної схеми з теми семінару. Кожний доповідач, розкриваючи певне питання, фіксує його основні аспекти на дошці. Наприкінці заняття колективна схема-конспект порівнюється із індивідуальними роботами студентів.

Література

[2, с.34-45]; [4, с.38-45]; [5, с.52-65, 77-97]; [6, с.35-43]; [7, с.78-112]; [8, с.112-143]; [16, с.41-51]; [20, с.42-46].

Тема 5. ТОВАРНЕ ВИРОБНИЦТВО. ТЕОРІЯ ВАРТОСТІ І ГРОШЕЙ. ПОПИТ І ПРОПОЗИЦІЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.

Питання до семінарського заняття

1. Натуральне господарство та його характеристика.
2. Умови виникнення товарного господарства. Товар та його властивості
3. Теорії вартості товару (трудова, факторів виробництва, граничної корисності та ін.).
4. Виникнення, суть та функція грошей.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ТА ДИСКУСІЇ

1. За яких умов продукт праці стає товаром?
2. Які умови необхідні для виникнення та розвитку товарного виробництва?
3. Назвіть загальні та специфічні риси простого і загального товарного виробництва.
4. Які проблеми виникають під час бартерного обміну?
5. Сформулюйте закон вартості. Які функції він виконує?
6. Яким чином дія закону вартості модифікується у нас час?
7. У чому полягає сутність закону цін?

Тема 1.6. ПОПИТ І ПРОПОЗИЦІЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.

1. Закон попиту та крива попиту. Фактори, що впливають на зсув кривої попиту.
2. Закон пропозиції. Фактори, що впливають на зсув пропозиції.
3. Ціна рівноваги. Еластичність попиту та пропозиції. Коефіцієнти еластичності.

Завдання до самостійної роботи

1. Побудуйте криві попиту та пропозиції та вкажіть нецінові фактори, що впливають на зміни попиту або пропозиції.

А. За даними таблиці побудуйте криві попиту та пропозиції на ринку новорічних гірлянд:

Ціна гірлянд, грн	10	20	30	40	50
Попит на гірлянди, шт.	90	70	50	30	10
Пропозиція гірлянд, шт	20	35	50	65	80

Дайте відповіді на питання:

а) Як зміниться попит на цьому ринку, якщо скоро Новий рік? Зміни відобразіть графічно.

б) Як зміниться пропозиція на ринку новорічних гірлянд, якщо запроваджені нові технології їх виробництва. Зміни відобразіть графічно.

в) Як зміниться рівноважна ціна у вищезазначених (п.п. а та б) ситуаціях.

г) Що буде спостерігатися на ринку, коли новорічні гірлянди будуть продаватися за ціною 15 грн. та 39 грн.?

В. Припустимо, що попит на шпильки для волосся наведено у вигляді рівняння $D = 138 - 9 \cdot p$, а пропозиція: $S = 40 + 5 \cdot p$. Визначити:

а) рівноважну ціну і рівноважну кількість шпильок на ринку аналітично.

б) відобразіть графічно вихідні криві попиту та пропозиції, та зміни, що відбудуться, якщо модними будуть короткі зачіски.

Чи є бажання п'ятирічних дівчаток придбати шпильки для волосся виразником ринкового попиту?

С. Визначить графічно зміни попиту та пропозиції під впливом нецінових факторів, та їхній вплив на рівноважну ціну та рівноважну кількість. Вкажіть неціновий фактор.

А. Ринок соусу для суші. **Умова:** ціни на суші знизились.

Б. Ринок ліків. **Умова:** Великий виробник фармацевтичної продукції збанкрутував.

В. Ринок машинобудування. **Умова:** Ціна на метал підвищилась на 10%.

Г. Ринок канцелярських виробів. **Умова:** Наближається 1 вересня.

2. Вирішіть задачі на знаходження еластичності попиту або пропозиції.

Д. Розрахуйте коефіцієнт еластичності попиту за ціною на блендери та охарактеризуйте еластичність попиту на даний товар, якщо відомо, що при збільшенні ціни на блендери з 420 до 750 грн величина попиту зменшилася від 700 до 520 шт.?

Е. У таблиці представлені дані попиту на товар за рік:

Обсяг попиту, шт.	0	3	6	9	12	15	18	22	25
-------------------	---	---	---	---	----	----	----	----	----

Ціна, тис. грн.	20	18	16	14	12	10	8	6	5
-----------------	----	----	----	----	----	----	---	---	---

а) Розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності попиту.

б) Виясніть при яких цінах попит еластичний, нееластичний, одиничної еластичності.

в) Розрахуйте суму виручки при кожній ціні.

г) Яким чином впливає зміна ціни на товар на величину виручки при еластичному попиті?

д) При якому значенні коефіцієнта цінової еластичності попиту величина виручки буде максимальною?

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма цього заняття - двогодинний семінар, що проходить за планом. Під час розгляду питань розв'язуються проблемні завдання, аналізуються фактори, що впливають на зміни попиту або пропозиції, проводиться графічний аналіз ринкової рівноваги та розрахунок еластичності попиту за ціною на товари, якими користуються студенти у повсякденному житті.

Література

[2, с.88-102]; [3, Т.1 с.61-79, Т.2 с.12-28]; [4, с.82-92]; [5, с.176-184]; [7, с.134-160]; [16, с.146-156]; [18, с.38-73]; [20, с.81-103].

Тема 7. ПІДПРИЄМНИЦТВО. ФІРМА.

Питання до семінарського заняття

1. Сутність та функції підприємництва. Види підприємництва.
2. Організаційно-правові форми підприємств в ринковій економіці.
3. Менеджмент та маркетинг у підприємницькій діяльності.

Завдання до самостійної роботи

1. Розробіть маркетингові заходи щодо просування освітніх послуг (що можуть бути надані студентами) на ринок.
2. Проаналізуйте, які організаційно-правові форми підприємств найбільш поширені в певних видах підприємництва та у вашому регіоні.

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення – одногодинне семінарське заняття. Передбачається обговорення основних питань теми, визначення особливостей менеджменту та маркетингу у сфері освіти. Планується визначити методом «мозкової атаки» ефективні заходи щодо реалізації освітніх послуг в Україні.

Література

[1, с.253-274]; [2, с.117-136]; [4, с.96-101]; [8, с.281-326]; [11]; [12]; [13, с.262-452]; [15, с.127-136, 220-316]; [16, с.187-217].

Тема 8. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК.

Питання до семінарського заняття

1. Витрати виробництва та їх види. Собівартість товару.
2. Доход, прибуток фірми та їх види.

Завдання до самостійної роботи

1. Визначте фактори, що обумовлюють формування ціни на продукцію фірми.
2. Вирішіть задачі на знаходження витрат фірми, доходів і прибутків, та реальної заробітної плати.

А. Два компаньйона створили фірму. В справу вони вклали 200 тис. грн.. На попередньому місці роботи вони отримували по 48 тис. грн. кожен за рік., а капітал, розміщений в банку, приніс би їм 24 тис. грн. в вигляді проценту. Через рік вони отримали 970 тис. грн. загального доходу. Заплатили робітникам 160 тис. грн. за рік, а витрати на оренду, матеріали і зношування обладнання за рік склали 650 тис. грн. Треба визначити бухгалтерські і економічні витрати, а також бухгалтерський, економічний і “нормальний” прибуток.

В. Бухгалтер фірми загубив звіти про діяльність фірми і зміг згадати тільки дані, що наведені в таблиці. Відновіть усі дані й визначте обсяг випуску продукції, що приносить фірмі максимум прибутку, якщо ціна товару дорівнює 70 грн.

Q	FC	VC	TC	AFC	AVC	ATC	MC	TR	Прибуток
0									
10							20		
20					30		20		
30			1500						
40		1000							
50				14		40			

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма цього заняття - одногодинний семінар, що проходить за планом. Питання розглядаються у ході розв'язання задач. Студентам пропонується зробити розрахунок собівартості освітніх послуг та визначитися із їхньою ціною, дотримуючись певної стратегії.

Література

[2, с.136-150]; [3, Т.2 с.45-63]; [4, с.104-121]; [5, с.318-340]; [7, с.189-211]; [16, с.232-247, 156-162]; [18, с.102-125]; [20, с.115-130];

Тема 9. РИНКОВА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ДОСКОНАЛОЇ І НЕДОСКОНАЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.

Питання до семінарського заняття

1. Ринок: сутність, функції, суб'єкти та об'єкти ринкових відносин.
2. Структура ринку.
3. Конкуренція як основа ринкових відносин. Види конкуренції.
4. Ринкова інфраструктура, її елементи та роль у розвитку економіки.

Завдання для самостійної роботи

I. Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Ринок	___ Ринок, на якому підприємці продають, а домашні господарства купують товари та послуги
2. Ринок ресурсів	___ Ринок, на якому одна фірма є єдиним продавцем продукту чи послуги
3. Ринок товарів та послуг	___ Ринок, що характеризується порівняно великим числом продавців, що продукують схожу, але не ідентичну продукцію
4. Конкуренція	___ Ринок, на якому домашні господарства продають підприємцям свої ресурси
5. Нецінова конкуренція	___ Виробництво певних товарів окремими виробниками та розподіл трудового процесу на окремі операції, що виконуються різними робітниками
6. Монополія	___ Можливість використання економічних ресурсів і грошового капіталу їх власниками за своїм вибором
7. Монополістична конкуренція	___ Наявність на ринку великої кількості продавців та покупців, що доповнюється свободою вступати і залишати будь-які ринки
8. Олігополія	___ Механізм, що зводить до купи продавця і покупця
9. Спеціалізація	___ Ринок, що характеризується невеликою кількістю продавців і

	ця «нечисленність» означає, що рішення про визначення цін та обсягів виробництва є взаємозалежним
10. Свобода вибору	___ Здійснюється за допомогою реклами, підвищення якості товарів, збільшення термінів служби

II. Вірні чи невірні твердження:

- ___ 1. Найбільш суттєвим для ринкової економіки є добре організоване державне регулювання.
- ___ 2. У ринковій економіці найбільшу свободу вибору мають підприємці, тому що саме вони визначають, які товари та послуги потрібно виробляти.
- ___ 3. Основна функція держави у ринковій економіці – встановлення законів і правил, що регулюють економічне життя.
- ___ 4. В умовах досконалої конкуренції окремих продавець або покупець не в змозі суттєво впливати на ціни товарів.
- ___ 5. На ринку проблема «для кого виробляти» не може бути вирішена без втручання держави.
- ___ 6. Цінова дискримінація передбачає продаж однакової продукції різними покупцями за різними цінами.
- ___ 7. Ринок виконує такі функції як відтворювальна, розподільча, стимулююча, раціональна, інтенсивна.
- ___ 8. Ринок олігополії характеризується невеликою кількістю продавців і покупців.
- ___ 9. Недосконала конкуренція складається із монополії, олігополії та монополістичної конкуренції.
- ___ 10. В Україні на законодавчому рівні не прийнято кількісний критерій визначення монополістичного стану підприємств.

Тема 10. РИНОК РЕСУРСІВ І ФАКТОРНІ ДОХОДИ.

Питання до семінарського заняття

1. Ринок ресурсів: попит, пропозиція, ціна.
2. Ринок праці та заробітна плата.
3. Ринок капіталу та відсоток.
4. Ринок земельних ресурсів та земельна рента.
5. Механізм соціального захисту населення в Україні.

Питання до обговорення та дискусій

1. Поняття трудових ресурсів.
2. Суть зайнятості та її характеристика.
3. Види безробіття та його причини.
4. Соціальний захист населення.
5. Види ренти та механізм її формування.
6. Заробітна плата та її види.
7. Особливості позичкового проценту.

Тема 11. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЦІЛІ І РЕЗУЛЬТАТИ. СУКУПНИЙ ПОПИТІ СУКУПНА ПРОПОЗИЦІЯ. МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА.

Питання до семінарського заняття

1. Сутність, характерні риси, цілі і значення макроекономіки.
2. Система національних рахунків.
3. Сукупний попит та його фактори. Сукупна пропозиція та її фактори.

4. Макроекономічна рівновага. Рівноважний рівень реального ВВП та рівноважний рівень цін.

Завдання до самостійної роботи

1. Вирішіть задачі на знаходження основних макроекономічних показників.

А. Населення умовної країни складає 100 млн. чол., реальний ВВП – 20 млрд.г.о. За рік реальний ВВП зріс на 8 %, а кількість населення зросла у 1,25 рази. Як змінився показник ВВП на одну особу?

В. Підрахуйте ВВП, ЧНП та НД використовуючи наступні дані:

Амортизація – 300 млн. г.о.

Витрати споживачів – 2250 млн. г.о.

Відсотки на капітал – 270 млн. г.о.

Державні витрати – 840 млн. г.о.

Дивіденди – 90 млн. г.о.

Доход від приватної власності – 60 млн. г.о.

Експорт – 600 млн. г.о.

Заробітна плата – 1350 млн. г.о.

Імпорт – 930 млн. г.о.

Непрямі податки – 480 млн. г.о.

Нерозподілений прибуток корпорацій – 180 млн. г.о.

Податок на прибуток корпорації – 120 млн. г.о.

Рента – 150 млн. г.о.

Трансфертні платежі – 690 млн. г.о.

Валові інвестиції – 240 млн. г.о.

Як зміниться ВВП, якщо імпорт збільшиться до 5 млрд. г.о, а валові приватні інвестиції збільшаться на 3 млрд. г.о ?

Чи існують товари і послуги, які не враховуються у ВВП, але впливають на добробут населення?

С. Розрахуйте додану вартість та вартість кінцевої і проміжної продукції за наступними даними наведеними у таблиці. Яка вартість буде врахована при визначенні ВВП?

Стадії руху продукту	Ціна продукту, г.о.	Додана вартість, г.о.
Ферма з розведення овець	120	
Підприємство по переробці шерсті	200	
Фабрика – виробник костюмів	250	
Оптовий продавець одягу	350	
Роздрібний продавець одягу	500	

2. Визначте та відобразіть графічно, як вплине кожна з нижче перелічених подій за інших незмінних умов на сукупний попит і сукупну пропозицію:

- а) інфляційні очікування споживачів;
- б) скорочення державних видатків на медичне обслуговування;
- в) відкриття нового великого родовища нафти;
- г) збільшення податкових ставок на особисті доходи на 10%;
- д) підвищення продуктивності праці;
- е) збільшення мита на імпортні продукти харчування та електроприлади.

Відповідно до змісту категорії чи терміну (колонка А) поставте номер перед їх визначенням (колонка Б):

А	Б
1. Валовий внутрішній продукт (ВВП)	___Всі витрати держави на купівлю кінцевих товарів і послуг.

2. Чисті інвестиції	___ Обсяг сукупного виробництва, який пропонується фірмами на ринку при кожному ціновому рівні.
3. Додана вартість	___ Сукупна ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених у межах економічної території країни протягом певного періоду часу, - як правило року.
4. Валові інвестиції	___ Витрати бізнесу на придбання засобів виробництва, які будуть використані у виробничому процесі.
5. Державні закупівлі товарів і послуг	___ Реальний обсяг національного виробництва, який суб'єкти економічної системи готові придбати при будь-якому можливому рівні цін.
6. Чистий експорт	___ Різниця між вартістю вироблених фірмою товарів і послуг та вартістю сировини і матеріалів, які куплені у постачальників.
7. Валовий національний продукт (ВНП)	___ ВВП, що розрахований у поточних цінах.
8. Номінальний ВВП	___ Ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених за певний період часу за допомогою факторів виробництва, що належать резидентам країни, незалежно від того, де ці ресурси застосовують у національній економіці чи за кордоном.
9. Сукупний попит	___ Валові інвестиції мінус амортизація.
10. Сукупна пропозиція	___ Різниця між експортом та імпортом товарів і послуг.

II. Вірні чи невірні твердження:

- ___ 1. І номінальний, і реальний ВВП можна виміряти тільки в грошах.
- ___ 2. Валовий внутрішній продукт дещо занижує реальний обсяг продукту, виробленого в країні.
- ___ 3. Вартість кінцевих і вартість проміжних товарів і послуг дорівнюють одна одній.
- ___ 4. У чистому внутрішньому продукті враховують чисті інвестиції.
- ___ 5. Валовий національний продукт завжди більший за валовий внутрішній продукт.
- ___ 6. Обсяг ВНП точно відбиває чистий економічний добробут суспільства.
- ___ 7. За песимістичними оцінками споживачами своїх майбутніх доходів крива сукупного попиту переміщуватиметься ліворуч.
- ___ 8. Збільшення продуктивності праці на підприємствах країни зміщує криву сукупної пропозиції праворуч.
- ___ 9. Згідно з кейнсіанським поглядом, економічна рівновага завжди досягається за природного обсягу виробництва.
- ___ 10. У стані макроекономічної рівноваги завжди існує повна зайнятість.

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення – одногодинне семінарське заняття. Оскільки теоретичні питання розглянуті на лекції, то на занятті вся увага приділена рішенням задач на знаходження основних макроекономічних показників (ВВП різними методами, ВВП на душу населення, ЧНП, НД) та розгляду макроекономічної рівноваги з аналізом факторів, що впливають на сукупні попит та пропозицію.

Література

- [2, с.215-256]; [3, Т.1 с.132-152, 175-190]; [4, с.158-178]; [5, с.374-420]; [7, с.330-388]; [10, с.11-61]; [15, с.317-342]; [20, с.149-160, 174-182].

Тема 12. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ФОРМИ. ГРОШОВО-КРЕДИТНА СИСТЕМА.

Питання до семінарського заняття

1. Інфляція: сутність, причини виникнення, основні види.
2. Зайнятість та безробіття як основні складові працездатного населення. Безробіття та його види.
3. Взаємозв'язок інфляції та безробіття. Крива Філіпса. Соціально-економічні наслідки інфляції та безробіття.
4. Грошово-кредитна система.

Завдання до самостійної роботи

1. Вирішіть задачі на знаходження рівня безробіття та темпів інфляції.

А. Чисельність населення в країні – 44 млн. чол. Із них 27 млн.чол. – економічно активне населення. Безробіття в країні характеризується наступними даними: 1900 тис. чоловік втратили роботу у зв'язку із структурною перебудовою виробництва і стоять на обліку в службі зайнятості; 2700 тис. чоловік – проживають у сільській місцевості, зайняті у підсобному господарстві, не працюють за наймом і не зареєстровані у службі зайнятості, 1400 тис. чоловік втратили роботу внаслідок кризового спаду в економіці, стоять на обліку в службі зайнятості і активно шукають роботу, 120 тис. чоловік не шукають роботу оскільки втратили надію на працевлаштування.

Визначити: 1) фактичний рівень безробіття; 2) природний рівень безробіття.

На основі отриманих даних, поясніть, як зміниться потенційний ВВП, якщо число Оукена дорівнює 2,5, а фактичний ВВП дорівнює 3200 млрд. грн..

В. Припустимо, що споживчий кошик студента складається з наступних товарів:

Назва товару	Кількість товару на 1 місяць	Ціна за одиницю товару у грудні (грн.)	Ціна за одиницю товару у січні (грн.)
Хліб	10 буханок	2,75	2,75
Молоко, кисломолочні продукти	16 літрів	7	7,25
Крупа	5 кг	7,4	7,8
М'ясо	6 кг	40	42
Риба, морепродукти	4 кг	30	32
Яйця	30 шт	1	1,2
Овочі	14 кг	2,5	3
Кондитерські вироби	3 кг	15	16
Фрукти	12 кг	9	10
Проїзні квитки	80 шт.	1,5	1,5
Одяг	1 шт.	120	140
Канцелярські вироби	4 шт.	3	3,5

Розрахуйте: 1) вартість споживчого кошику у грудні і січні;

2) індекс споживчих цін у січні відносно грудня;

3) темп та вид інфляції за цей період.

2. Вирішіть задачі на знаходження грошової маси в країні, простих та складних процентів за кредитами, курсів акцій.

А. Яку кількість грошей створять 6 банків за умов, що депозити першого банку складають 200 тис. грн, норма обов'язкових резервів 12%.

В. По закінченні школи батьки подарували сину 2500 грн. Він знав, що Укрсоцбанк пропонує відкриття депозитних вкладів під 18% річних з нарахуванням складних відсотків, а Мегабанк на вкладення клієнтів нараховує 22% річних за простими відсотками. У який банк доречно покласти гроші, і яку суму підліток зможе одержати після закінчення університету (через п'ять років)?

С. Визначте курс акції, номінальна вартість якої дорівнює 500 грн., дивіденд дорівнює 150 грн., норма відсотка – 10% річних.

3. Поясніть взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям.

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма проведення заняття - двогодинне семінарське заняття, на якому обговорюються основні питання теми та вирішуються задачі. Спираючись на статистичну інформацію особливу увагу необхідно звернути на обговорення цих проблем у сучасній Україні, зокрема питанням працевлаштування у сфері науки та освіти.

4. Поясніть, чому ефективність регулювання грошового обігу Національним банком країни знижується із зростанням відкритості її економіки. Як можна послабити це протиріччя?

Література

[2, с.263-282]; [3, Т.1 с.154-172]; [4, с.193-210]; [5, с.495-507]; [7, с.389-423]; [10, с.153-177]; [16, с.11-118]; [18, с.210-217]; [20, с.232-259].

Тема 13. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА РІВЕНЬ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО.МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ.

Питання до семінарського заняття

1. Фіскальна політика держави та рівень добробуту населення.
2. Світове господарство, його риси та етапи становлення. Міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація виробництва.
3. Форми міжнародних економічних відносин (міжнародна торгівля, міграція капіталів, робочої сили та ін.).
4. Міжнародні валютні відносини. Платіжний баланс.

Завдання до самостійної роботи

1.Вирішіть задачі на знаходження основних видів податків та їх взаємозалежність із надходженнями до бюджету.

А. Розрахуйте ПДВ на одиницю продукції, якщо відомо, що її собівартість становить 18 грн., а бажаний прибуток 7 грн.

В. Розрахуйте суму заробітної плати Іванова М.С., що надійде на картку Укрсиббанку, якщо відомо, що він працює на посаді викладача з окладом 2250 грн. вже більше 5-ти років (доплата за стаж педагогічної роботи більше 3-х років становить 10%), податкових пільг не отримує. Ставка податку на доходи фізичних осіб становить 15%, утримання єдиного соціального внеску становить 3,6%, внесок до профспілки дорівнює 1% від нарахувань.

С. За показниками реального ВВП та податкових надходжень до державного бюджету України за останні 20 років побудуйте криву Лаффера для економіки України. Проаналізуйте її вигляд.

2. Напишіть есе на тему: «Шляхи реформування фінансової та податкової систем України».

3. Проаналізуйте тенденцію доходів населення в Україні.
2. Визначте етапи розвитку міжнародної валютної системи.
3. Класифікуйте запропоновані країни за рівнем їх соціально-економічного розвитку:

1. Австралія
2. Албанія
3. Алжир
4. Бурунді
5. Німеччина
6. Гонконг
7. Китай
8. Мадагаскар
9. Мальта
10. Мексика
11. Англія
12. Польща
13. Словенія
14. Туреччина
15. Україна
16. Франція
17. Швеція
18. Японія

4. Вирішіть задачі на знаходження порівняльних переваг, валютних курсів та торгівельного балансу країн.

А. Припустимо, що в Україні одна тонна пшениці виробляється за 0,5 год., а один автомобіль – за 27 год. В Росії на виробництво автомобіля витрачається 25 год., а на одну тонну пшениці – 1 година. Визначте: 1) Яка країна має порівняльні переваги у виробництві пшениці, а яка – у виробництві автомобілів? 2) Якщо між країнами існує вигідний обмін, а курс валют становить 1 грн. = 3,7 руб., то яким буде діапазон внутрішніх цін на українську пшеницю при тому, що Росія пропонує автомобілі за ціною 290000 руб.

В. Курс долара збільшився з 7,97 грн./дол. на 2%. За якою ціною слід продавати 50 смартфонів, для того, щоб їх імпортер не втратив на збільшенні курсу долару, якщо спочатку планувалося продавати смартфони за ціною 2700 грн./шт.?

С. Проаналізуйте дані таблиці та дайте відповіді на наступні запитання:

(млн. дол. США)

	Експорт				Імпорт			
	2000	2005	2010	2011	2000	2005	2010	2011
Усього	14572,5	34228,4	51405,2	68394,2	13956,0	36136,3	60742,2	82608,2
у тому числі:								
Країни СНД	4459,7	10531,1	18740,6	26177,0	8029,6	16988,3	26697,4	37212,4
Європа	4680,2	10881,4	13829,6	18442,4	4311,5	12666,4	20004,5	27065,9
Азія	3475,7	8576,9	13715,4	17737,8	842,3	4685,5	10023,3	13279,9
Африка	731,5	2393,9	3018,7	3344,2	136,4	426,2	874,4	940,6
Америка	1217,5	1831,2	2000,0	2552,3	581,4	1265,5	2879,4	3913,9
Австралія і Океанія	7,0	13,7	28,4	29,8	54,7	103,9	261,4	194,0
Інші	0,9	0,2	72,5	110,6	0,1	0,5	1,8	1,5

І. Чому дорівнює зовнішньоторговий оборот України в зазначені роки?

- II. Яким був баланс зовнішньої торгівлі товарами та послугами України у 2000, 2005, 2010 та 2011 роках?
- III. Яка загальна динаміка змін експорту та імпорту в Україні?
- IV. З якими країнами Україна має перевищення експорту над імпортом та навпаки. Що краще та чому?
- V. Як впливає на розвиток національного виробництва великий обсяг імпорту товарів в країну?
- VI. Наведіть приклади товарів, які Україна експортує, та товарів, які імпортуються з інших країн.

Короткі методичні вказівки щодо роботи на практичному занятті

Форма цього заняття — одногодинний семінар, що проходить за планом. Під час розгляду питань розв'язуються проблемні завдання. Студенти повинні застосувати надбані теоретичні знання до аналізу сучасних процесів у фінансовій і податковій системі України.

Форма проведення — півторагодинне семінарське заняття. Передбачається робота студентів у малих групах, що характеризують певні країни за ступенем їх економічного розвитку. Планується провести обговорення питання «Місце України у світовому господарстві: сьогодні і в майбутньому», аналізуючи ставлення до цього аспекту різних країн.

Література

- [1, с.422-439]; [2, с.303-320]; [4, с.242-252]; [5, с.449-476, 510-516]; [7, с.453-473]; [14, с.110-119]; [19, с.187-200]; [20, с.200-212].
- [1, с.497-521]; [2, с.371-442]; [3, Т.2 с.320-363]; [4, с.264-276]; [5, с.520-570]; [7, с.537-565]; [10, с.251-283]; [13, с.473-523]; [14, с.131-139]; [15, с.444-467]; [18, с.254-264]; [19, с.132-149].

**ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО
КОНТРОЛЮ
ТЕСТИ**

**РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ОСНОВИ
МІКРОЕКОНОМІКИ.**

**ТЕМА 1.1. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАНЬ. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ:
ПРЕДМЕТ, МЕТОД, ФУНКЦІЇ.**

Виберіть правильну відповідь

1. Роки життя якого з видатних економістів зазначено неправильно:

а) Адама Сміта (1723-1780);	в) Дж. М. Кейнса (1883-1946);
б) Карла Маркса (1818-1885);	г) Альфреда Маршалла (1842-1924).

2. Кого з економістів можна зарахувати до найвідоміших представників монетаристської школи:

а) Д. Гелбрейта;	в) Д.М. Кейнса;
б) П. Самюельсона;	г) М. Фрідмена.

3. Кого найчастіше називають батьком економічної науки:

а) Аристотеля;	в) Д. Рікардо;
б) А. Сміта;	г) А. Маршалла.

4. Представниками класичної політекономії є:

а) А. Сміт, Д. Рікардо, Д. Міль;	в) Аристотель, Платон;
б) А. Монкретьєн, Т. Ман;	г) Д. Кейнс, П. Самюельсон.

5. Яка з шкіл економічної теорії була історично першою:

а) кейнсіанство;	в) фізіократи;
б) монетаризм;	г) меркантилізм.

6. Яка з шкіл економічної теорії предметом свого аналізу мала сферу обігу:

а) фізіократи;	в) марксизм;
б) меркантилізм;	г) маржиналізм.

7. Ідеї неокласичної школи в Україні на рубежі XIX-XX століть активно розвивав:

а) А. Гальчинський;	в) Є.Є. Слуцький;
б) Т.Г. Шевченко;	г) Г.С. Сковорода.

8. В чому полягає єдність законів природи і суспільства:

- а) носять об'єктивний характер;
- б) не залежать від діяльності людей;
- в) проявляються через економічну діяльність людей;
- г) носять історичний характер.

9. Яке визначення найбільш повно характеризує предмет економічної теорії:

- а) це наука про мотивацію поведінки людини;
- б) це наука про виробництво і критерії розподілу вироблених благ;
- в) це наука про багатство;
- г) це наука про найбільш загальні закони розвитку суспільства в умовах обмеженості ресурсів.

10. Що з переліченого вивчає мікроекономіка:

- а) рівень зайнятості в країні;
- б) попит і пропозицію на канцелярські вироби;
- в) антиінфляційне державне регулювання;

г) кількість безробітних в регіонах України.

11. Що з переліченого вивчає макроекономіка:

- а) вплив зростання тарифів на житлово-комунальні послуги на попит і пропозицію даних послуг;
- б) поведінку фірми на ринку монополії;
- в) вплив зростання доходів населення на обсяг продажу мобільних телефонів;
- г) темпи економічного зростання.

12. Економічна модель є:

- а) абсолютно точним відображенням конкретної економічної ситуації;
- б) ідеальним станом економіки, якого необхідно досягти за будь-яку ціну;
- в) інструментом для економічного прогнозування;
- г) ідеальним станом економіки, якого обов'язково необхідно досягти найбільш ефективним способом.

13. Якщо вивчення економічного процесу супроводжується узагальненням поведінки окремих економічних суб'єктів, то використовується такий метод дослідження, як:

- а) індукція;
- б) дедукція;
- в) наукова абстракція;
- г) аналіз.

14. Якщо на основі вивчення економічних законів уряд розробив комплекс антиінфляційних заходів, то це прояв:

- а) методологічної функції;
- б) пізнавальної функції;
- в) прагматичної функції;
- г) правильна відповідь відсутня.

Тема 1.2. Суспільне виробництво.

Виберіть правильну відповідь

1. Що з нижче переліченого можна віднести до факторів виробництва:

- а) земля, капітал, гроші, праця;
- б) капітал, праця, земля, підприємницькі здібності, інформація;
- в) гроші, капітал, споживчі блага, земля;
- г) праця, капітал, споживчі блага, земля.

2. Взаємозв'язок факторів виробництва обумовлений:

- а) конструктивними особливостями виробу;
- б) специфікою потреб;
- в) обмеженістю ресурсів;
- г) ефективністю використання ресурсів.

3. Крива виробничих можливостей показує різні комбінації двох продуктів при:

- а) неповному використанні трудових ресурсів;
- б) повному використанні усіх наявних ресурсів і незмінної технології;
- в) зміні кількості застосованих ресурсів;
- г) усі твердження неправильні.

4. Виробництво ефективне, якщо:

- а) в ньому забезпечено повністю використання трудових ресурсів;
- б) повністю використані усі наявні ресурси;
- в) повністю використані виробничі ресурси;
- г) в ньому не діє закон спадної продуктивності факторів виробництва.

5. Проблема обмеженості ресурсів виникає тому, що:

- а) емісійні банки різних країн випускають недостатньо грошей;
- б) продавці обмежують продаж ресурсів, щоб підвищити ціни на них;
- в) існують як багаті країни, так і бідні;
- г) існують безмежні потреби.

6. Що з переліченого можна віднести до капітальних ресурсів:

- а) приміщення компанії «Гефест»;
- б) гроші в касі компанії «Гефест»;
- в) державні облігації;
- г) робітники компанії «Гефест».

7. Потреби – це:

- а) все те, що необхідно для життєдіяльності людини;
- б) товари та послуги, які необхідні людині;
- в) усвідомлена необхідність людини в певних благах;
- г) необхідні ресурси, які мають обмежений характер.

ТЕМА 1.3. ВЛАСНІСТЬ ТА ЇЇ ЕКОНОМІЧНА РОЛЬ.

**ТЕМА 1.4. СТУПЕНІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА.
СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ.**

Виберіть правильну відповідь

1. Основними типами економічних систем прийнято вважати:

- а) традиційну, ринкову, адміністративно-командну економіку;
- б) натуральне господарство, товарне господарство, планову економіку;
- в) товарне виробництво, змішану економіку, ринкову економіку;
- г) традиційну, змішану, ринкову економіку, адміністративно-командну економіку.

2. Економічна система:

- а) потребує поєднання індивідуальних ринків, пов'язаних один із одним;
- б) представляє собою конкретну систему інституціональних установок та координаційних механізмів, які використовуються при вирішенні проблеми економічного використання ресурсів;
- в) потребує наявності якої-небудь центральної влади, наприклад, державної, яка координує всю економічну систему;
- г) представляє собою план чи схему, яка дозволяє фірмі одержувати гроші за рахунок якоїсь іншої фірми.

3. Критеріями розмежування типів економічних систем є:

- а) рівень добробуту членів суспільства;
- б) тип координації та управління економічними діями суб'єктів;
- в) форма власності на ресурси;
- г) вірні відповіді б, в.

4. Відмінною особливістю адміністративно-командної економіки є:

- а) поєднання ринкового механізму з державними методами регулювання;
- б) централізоване директивне планування виробництва і розподілу ресурсів;

- в) свобода вибору підприємницької діяльності;
- г) платність послуг у сфері охорони здоров'я, освіти, культури.

5. Ознаками ринкової економіки є:

- а) безпосередній зв'язок виробництва і споживання;
- б) приватна власність на матеріальні ресурси і вироблену продукцію;
- в) роль держави в економіці обмежена;
- г) вірні відповіді б, в.

6. Головною ознакою сучасної змішаної економіки є:

- а) наявність натурального виробництва, яке доповнює товарне;
- б) поєднання натурального та товарного виробництва;
- в) поєднання ринкового та державного регулювання економіки без переважання одного з них;
- г) поєднання ручного, машинного та автоматизованого елементів у технологічному способі виробництва.

7. До основних рис перехідної економічної системи належать:

- а) нестійкість та невизначеність;
- б) альтернативність вибору (багатоваріантність розвитку);
- в) виникнення і функціонування перехідних економічних форм та висока ризикованість;
- г) всі відповіді вірні.

8. Які фактори викликають необхідність державного втручання в економіку?

- а) ринок породжує монополію, а тому необхідний захист конкуренції;
- б) неконтрольована диференціація доходів загрожує соціальній стабільності;
- в) ринковий механізм не може справитися з циклічними коливаннями;
- г) всі відповіді вірні.

9. Фундаментальна проблема, з якою стикаються всі економічні системи:

- а) інвестиції; б) виробництво; в) споживання; г) обмеженість ресурсів.

10. Проблеми що, як, для кого виробляти актуальні тільки для:

- а) системи з централізованим плануванням;
- б) ринкової економіки;
- в) будь-якої системи;
- г) відсталोї економічної системи.

11. Яке з визначень точніше передає сутність власності в економічному розумінні:

- а) загальна умова виробництва, вияв волі певного класу і правове оформлення цієї волі;
- б) відносини між людьми з приводу привласнення засобів виробництва, робочої сили, предметів споживання;
- в) відносини між людьми з приводу володіння, користування, розпорядження;
- г) відносини між людьми з приводу володіння, користування, розпорядження, відчуження, управління.

12. Значення власності для економіки полягає в тому, що вона:

- а) забезпечує взаємодію між економікою та юриспруденцією;
- б) суспільний спосіб поєднання робочої сили із засобами виробництва;
- в) забезпечує приблизно рівний розподіл національного доходу серед домогосподарств;
- г) забезпечує неухильне економічне зростання.

13. Законодавство України передбачає існування на території нашої держави таких форм власності:

- а) тільки державної;
- б) приватної і державної;
- в) приватної, державної, комунальної;
- г) приватної, державної, колективної.

14. Оренда підприємства обов'язково спричиняє:

- а) зміну його власника;
- б) зміну користувача;
- в) зміни в технології виробництва;
- г) правильними є відповіді а, б, в.

15. Чітке визначення прав власності важливе тому, що воно сприяє:

- а) інвестуванню та економічному зростанню;
- б) обміну;
- в) розповсюдженню літературних та музичних творів;
- г) всі відповіді вірні.

16. Людина, яка взяла автомобіль напрокат, є:

- а) користувачем;
- б) розпорядником;
- в) володарем;
- г) правильними є відповіді а, в.

17. Приватизація – це:

- а) перехід об'єкта у власність місцевих органів влади;
- б) передача майна в оренду з правом наступного викупу;
- в) відчуження державної власності на користь приватних осіб;
- г) розподіл частини державної власності серед юридичних осіб.

18. Який спосіб закріплення прав власності за суб'єктами можна вважати в сучасних умовах основним?

- а) силу;
- б) звичаї, традиції;
- в) релігійні установки;
- г) юридичні норми.

19. Об'єктами власності в Україні є:

- а) засоби виробництва, будинки, споруди, робоча сила;
- б) земля, ліси, водні об'єкти, гроші;
- в) культурні, історичні цінності, інтелектуальна власність, цінні папери;
- г) всі відповіді вірні.

ТЕМА 1.6. ПОПИТ І ПРОПОЗИЦІЯ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.

Виберіть правильну відповідь

1. Змогу і бажання людей платити за товар відображає термін:

- а) потреба;
- б) попит;
- в) необхідність;
- г) бажання.

2. Зростання цін на матеріали, необхідні для виробництва товару Х, викличе:

- а) зсув кривої попиту праворуч;
- б) зсув кривої пропозиції ліворуч;
- в) зсув кривої попиту і кривої пропозиції праворуч;
- г) зсув кривої пропозиції праворуч.

3. Зсув кривої попиту на товар Х можна пояснити тим, що:

- а) пропозиція товару Х змінилась;
- б) ціна товару Х зросла;
- в) смаки споживачів змінилися таким чином, що вони бажають купувати товар в більшій кількості за кожного рівня цін;
- г) ціна товару Х знизилась.

4. Згоду купувати додаткові одиниці товару при зниженні ціни пояснює:

- а) ефект заміщення;
- б) ефект Веблена;
- в) ефект Гіффена;
- г) ефект Енгеля.

5. Якщо пропозиція і попит на товар зростають однаковими темпами, то:

- а) ціна підвищується;
- б) зменшується загальна кількість проданого товару;
- в) ціна не змінюється;
- г) зростає добробут у суспільстві.

6. Якщо попит на сільськогосподарську продукцію нееластичний, то при доброму врожаї доходи фермерів:

- а) зростуть;
- б) знизяться;
- в) не зміняться;
- г) усі відповіді невірні.

7. Виробник знизив ціну на свій товар на 5%, наслідком чого стало зростання обсягу продажу на 4%. Попит на товар є:

- а) еластичним;
- б) нееластичним;
- в) одиничної еластичності;
- г) абсолютно нееластичним.

8. Якщо обидва товари взаємозамінні, то зростання цін на перший товар викликає:

- а) падіння величини попиту на інший товар;
- б) зростання величини попиту на інший товар;
- в) падіння попиту на другий товар;
- г) зростання попиту на другий товар.

9. Що може викликати падіння попиту на товар?

- а) зменшення доходу споживачів;
- б) зростання цін на товари-субститути;
- в) очікування зростання цін на товар;
- г) зменшення пропозиції товару.

10. Яке визначення ціни є найсуттєвішим?

- а) ціна – це кількість грошей, які покупець згоден заплатити за товар;
- б) ціна – це кількість грошей, які продавець згоден отримати;
- в) ціна – це грошовий вираз суспільно-необхідних витрат на відтворення товарів;
- г) ціна – це вираз споживчих якостей товарів.

11. Яка функція не є притаманною ринковим цінам?

- а) облікова;
- б) відшкодувальна;
- в) інформаційна;
- г) накопичувальна.

12. Який метод ціноутворення є основним на ринку монополістичної конкуренції?

- а) прямування по кривій попиту;
- б) ціноутворення з орієнтацією на витрати («витрати плюс прибуток»);
- в) ціноутворення по методу «цільового прибутку»;
- г) визначення ціни на основі цінності товару, що відчувається.

13. Який фактор безпосередньо не впливає на визначення ціни?

- а) тип ринку;
- б) еластичність попиту;
- в) багатопартійність;
- г) наявність товарів-субститутів.

14. Якщо утворення ціни відбувається з урахуванням цільової норми прибутку на витрати за умов визначеного обсягу продажу, то мова йде про такий метод ціноутворення, як:

- а) прямування по кривій попиту;
- б) ціноутворення з орієнтацією на витрати;
- в) ціноутворення по методу «цільового прибутку»;
- г) визначення ціни на основі беззбитковості.

15. Пасивну цінову політику характеризує:

- а) цінове лідерство;
- б) ціновий демпінг;
- в) цінова дискримінація;
- г) ведення «цінової війни».

16. Лібералізація цін означає:

- а) введення державного контролю над цінами;
- б) зняття державного контролю над цінами;
- в) введення цінового демпінгу;
- г) визначення ціни на основі безбитковості.

**ТЕМА 1.7. ПІДПРИЄМНИЦТВО. ФІРМА.
ТЕМА 1.8. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І ПРИБУТОК.**

Виберіть правильну відповідь

1. До цілей підприємця не відноситься:

- а) забезпечення життєздатності свого підприємства;
- б) створення додаткових робочих місць у суспільстві;
- в) нарощування масштабів виробництва;
- г) підвищення ефективності функціонування підприємства.

2. Безплатне вилучення у власника його майна в установленому державному порядку, це:

- а) монополізація;
- б) приватизація;
- в) націоналізація;
- г) конфіскація.

3. Цільова функція підприємства включає в себе зростання прибутку і розширення масштабів бізнесу. Це положення характерно для:

- а) усіх підприємств;
- б) тільки для підприємств малого бізнесу;
- в) тільки для великих підприємств;
- г) ні для яких підприємств.

4. Реклама підприємства характерна для:

- а) періоду початку його діяльності;
- б) етапу структурної перебудови підприємства;
- в) етапу розширення підприємства;
- г) усіх названих вище етапів.

5. Документ, в якому поійменовані всі власники акцій компанії має назву:

- а) сертифікат;
- б) устав;
- в) реєстр;
- г) алонж.

6. Найвищим органом управління акціонерного товариства є:

- а) рада директорів;
- б) зібрання уповноважених;
- в) загальні збори акціонерів;
- г) збори власників привілейованих акцій.

7. Володар облигації – це:

- а) співвласник компанії;
- б) кредитор, який отримує дивіденд;
- в) кредитор, який отримує фіксований процент;
- г) всі відповіді невірні.

8. Спеціалізація має місце в тих випадках, коли:

- а) господарська одиниця виробляє набір товарів і послуг більший, ніж той, який вона споживає;
- б) господарська одиниця виробляє набір товарів і послуг менший, ніж той, який вона споживає;
- в) співвідношення вироблених і спожитих товарів однаково;
- г) товарів і послуг одного виду виробляється більше, ніж інших.

9. Яка з наведених цілей фірми є найбільш важливою:

- а) отримання прибутку;
- в) підвищення якості продукції;

б) максимізація продажу;
робітників.

г) підвищення заробітної платні

10. Яка форма організації підприємницької діяльності робить для фізичної особи ризик капіталу мінімальним:

а) індивідуальне підприємництво;
б) товариство;

в) акціонерне товариство;
г) державне підприємство.

11. Визначте види витрат фірми відповідно до критерію залежності їх розміру від змін обсягу виробництва:

а) зовнішні і внутрішні витрати;
б) постійні і змінні витрати;

в) валові і середні витрати;
г) витрати виробництва і витрати обігу.

12. Граничні валові витрати дорівнюють:

а) середнім валовим витратам;
б) прямим витратам;

в) граничним змінним витратам;
г) граничним постійним витратам.

13. Критерієм розподілу економічних витрат на зовнішні та внутрішні витрати є:

а) залежність розміру витрат від змін обсягу виробництва;
б) період діяльності фірми: короткотерміновий або довготерміновий;
в) власність на ресурси та можливість їх альтернативного використання;
г) діяльність фірми у сфері виробництва та сфері обігу.

14. Форма прибутку фірми, визначена як валовий дохід з вирахуванням зовнішніх витрат, це:

а) балансовий прибуток;
б) бухгалтерський прибуток;

в) економічний прибуток;
г) чистий прибуток.

15. Яке значення співвідношення валового доходу і витрат фірми може свідчити про здатність підприємця знайти найкращий варіант комбінації і використання обмежених ресурсів?

а) Валовий дохід = зовнішні витрати + внутрішні витрати з урахуванням нормального прибутку;
б) валовий дохід > зовнішні витрати + внутрішні витрати з урахуванням нормального прибутку;
в) валовий дохід < зовнішні витрати + внутрішні витрати з урахуванням нормального прибутку;
г) валовий дохід = зовнішні витрати – внутрішні витрати з урахуванням нормального прибутку.

16. Економічний прибуток – це:

а) рівень прибутковості фірми у певний період часу;
б) додатковий дохід, що є результатом продажу додаткової одиниці продукції;
в) частина балансового прибутку, що залишається у розпорядженні фірми після виплат податків та інших першочергових платежів;
г) бухгалтерський прибуток без внутрішніх витрат з урахуванням нормального прибутку.

17. Точка беззбитковості графічно відповідає точці перетину кривих:

а) граничних і середніх валових витрат;
б) середніх валових витрат і валового доходу;
в) граничних витрат і валового доходу;
г) валових витрат і виручки.

ТЕМА 1.10. РИНОК РЕСУРСІВ І ФАКТОРНІ ДОХОДИ.

Виберіть правильну відповідь

1. До ринку ресурсів не належить:

- а) ринок товарів та послуг;
- б) ринок капіталу;
- в) ринок праці;
- г) ринок природних ресурсів.

2. Яке з наступних понять є виробничим економічним ресурсом?

- а) грошовий капітал;
- б) виробничий капітал;
- в) прибуток;
- г) споживчі товари.

3. Підприємницькі здібності – це:

- а) основний елемент ринку праці;
- б) самостійний виробничий ресурс;
- в) складова ринку капіталів;
- г) не являються виробничим ресурсом взагалі.

4. Визначте найбільш оптимальний варіант використання ресурсів:

- а) $MFC < MFR$;
- б) $MFC = MFR$;
- в) $MFC > MFR$;
- г) усі варіанти бажані.

5. Що продають на ринку праці?

- а) робітників здатних виконувати ті чи інші види робіт;
- б) робочі місця для незайнятого у виробництві населення;
- в) розподілені відповідно до кваліфікацій та спеціальностей групи населення для виробничої й невиробничої сфер;
- г) здатність людей до праці.

6. Основний капітал – це:

- а) засоби виробництва, які використовуються протягом одного виробничого циклу;
- б) станки, електроенергія, паливо;
- в) засоби виробництва й люди, які приводять їх у дію;
- г) засоби виробництва, які функціонують у процесі виробництва протягом тривалого часу.

7. Якщо ціну землі відкласти на осі ординат, а кількість придатної до використання землі – на осі абсцис, тоді крива пропозиції послуг землі у короткостроковому періоді буде виглядати як:

- а) вертикальна лінія;
- б) горизонтальна лінія;
- в) крива, що має від'ємний кут нахилу;
- г) крива, що має позитивний кут нахилу.

8. Скільки потрібно підприємцю покласти грошей в банк на терміновий вклад, щоб отримати через рік 100 тис. грн. При цьому норма відсотку дорівнює 10% річних.

- а) 110 тис. грн.;
- б) 90,9 тис. грн.;
- в) 90 тис. грн.;
- г) 89,1 тис. грн..

9. Номінальна заробітна плата на початку місяця дорівнювала 100%, на протязі місяця вона зросла на 7%. За цей час індекс зростання цін на товари та послуги становив 120%. Як змінилася реальна заробітна плата на протязі місяця?

- а) зросла на 13%;
- б) зменшилася на 13%;
- в) зменшилася на 11%;
- г) зросла на 17%.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКРОЕКОНОМІКИ.

ТЕМА 2.1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЦІЛІ І РЕЗУЛЬТАТИ.

Виберіть правильну відповідь

1. Що не входить до складу ВВП?

- а) вартість ресурсів; в) амортизаційні відрахування;
б) вартість кінцевої продукції; г) орендна плата.

2. До складу чистого національного продукту входить:

- а) частина ВВП, що використовується для заміни засобів виробництва, зношених у ході виробничого процесу;

- б) податкові надходження держави мінус урядові трансфертні платежі;
в) ВВП з відрахуванням суми амортизації та суми всіх непрямих податків;
г) ВВП, що не включає суми амортизаційних відрахувань.

3. Національний дохід розподіляється на:

- а) фонд стабілізації; в) фонди споживання та накопичення;
б) фонд відшкодування; г) фонд відтворення.

4. Національний дохід це:

- а) валовий національний продукт за мінусом податків;
- б) чистий національний продукт за мінусом непрямих податків;
- в) чистий національний продукт за мінусом податків;
- г) валовий національний продукт за мінусом непрямих податків.

5. Сутність поняття національне багатство вірно характеризує наступне положення:

- а) сукупність усіх благ, що є у розпорядженні суспільства;
- б) сукупність усіх благ, що вироблені та нагромаджені країною за всю її історію;
- в) сукупність усіх благ, що є у розпорядженні домогосподарств;
- г) сукупність усіх благ, що вироблені та нагромаджені підприємствами країни за весь період їх існування.

6. До сукупних видатків не відносять:

- а) амортизацію; б) чисті інвестиції; в) валові інвестиції; г) орендну плату.

7. Визначте, яке з тверджень є вірним:

- а) якщо відбувається зниження цін, реальний ВВП може виявитись більшим, ніж номінальний ВВП;
- б) якщо відбувається зростання реального ВВП, то це завжди означає, що номінальний ВВП теж зростає;
- в) реальний ВВП завжди повинен бути рівним номінальному ВВП;
- г) дефлятор ВВП – це відношення реального ВВП до номінального ВВП.

ТЕМА 2.3. МАКРОЕКОНОМІЧНА НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ФОРМИ.

Виберіть правильну відповідь

1. Що з названого не характеризує людський капітал ?

- а) рівень професійної підготовки; в) місце народження людини;
б) стан здоров'я працівника; г) мотивація до праці.

2. Визначте, до якої категорії належить особа віком 20 років, що сподівається найближчим часом отримати роботу:

- а) зайняті; в) економічно неактивне населення;

- б) безробітні; г) неповністю зайняті.

3. Які з названих категорій економічно активного населення не належать до зайнятого населення:

- а) працюючі за наймом;
б) роботодавці;
в) безробітні, що вже знайшли місце роботи, але не приступили до неї;
г) самозайняті.

4. Якою формою безробіття охоплена особа, що втратила роботу через спад в економіці:

- а) фрикційне; б) структурне; в) циклічне; г) сезонне.

5. В умовах повної зайнятості рівень фрикційного безробіття повинен:

- а) дорівнювати 0; в) бути менше за рівень циклічного безробіття;
б) бути менше 1%; г) всі попередні відповіді неправильні.

6. Яке з наведених тверджень хибне?

- а) якщо фактичний обсяг ВВП дорівнює потенційному, це означає, що економіка розвивається в умовах повної зайнятості;
б) фрикційна форма безробіття бажана для суспільства;
в) до складу економічно активного населення не слід включати безробітних;
г) збільшення розмірів виплат по безробіттю зменшує стимули до працевлаштування.

7. Яке з наведених тверджень правильне?

- а) повній зайнятості відповідає циклічне безробіття, рівень якого не перевищує 1%;
б) рівень безробіття визначається як відношення кількості безробітних до загальної кількості зайнятих (у процентах);
в) циклічне безробіття збільшується на стадії піднесення;
г) фрикційне безробіття зростає на стадії піднесення.

8. Згідно закону Оукена, двопроцентне перевищення фактичного рівня безробіття над його природним рівнем означає, що відставання фактичного обсягу ВВП від потенційного складає:

- а) 2%; б) 3%; в) 4%; г) 5%.

9. Що з переліченого не характеризує активну політику держави у сфері зайнятості?

- а) організація громадських робіт;
б) заохочення безробітних до самозайнятості;
в) створення державної служби зайнятості;
г) надання допомоги безробітним.

10. Інфляція – це:

- а) зниження цін;
б) уповільнення зростання цін;
в) знецінення грошей, яке проявляється в зростанні цін;
г) зростання цінності грошей, яке проявляється в зростанні цін.

11. Якщо ціни на товари та послуги зростають на 7% щорічно, то це:

- а) інфляція попиту; в) галопуюча інфляція;
б) інфляція витрат; г) повзуча інфляція

12. Якщо зростають ціни на сировину, то це викличе:

5. Продаж Національним банком України державних облігацій призведе до:

- а) збільшення грошової маси і падіння відсоткової ставки;
- б) збільшення грошової маси і зростання відсоткової ставки;
- в) скорочення грошової маси і зростання відсоткової ставки;
- г) скорочення грошової маси і падіння відсоткової ставки.

6. Які заходи монетарної політики будуть мати найбільш стимулюючий вплив на економіку?

Облікова ставка	Операції на відкритому ринку	Норми обов'язкових резервів
а) збільшити	продавати облігації	знижити;
б) знижити	купувати облігації	знижити;
в) збільшити	продавати облігації	збільшити;
г) знижити	продавати облігації	знижити.

7. Якщо уряд хоче збільшити пропозицію грошей, то центральний банк:

- а) знижує облікову ставку;
- б) підвищує резервні вимоги;
- в) продає цінні папери на відкритому ринку;
- г) все вищенаведене.

8. Якщо НБУ продає цінні папери на відкритому ринку та підвищує облікову ставку, то уряд зацікавлений в:

- а) активізації інвестиційних видатків;
- б) зростанні зайнятості;
- в) зменшенні відсоткової ставки;
- г) зменшенні грошової пропозиції.

9. Термін „облікова ставка” означає:

- а) відсоткову ставку, що нараховується комерційними банками по депозитам;
- б) відсоткову ставку, що нараховується комерційними банками по кредитам;
- в) відсоткову ставку, що нараховується по позикам, які надаються комерційним банкам Центральним банком;
- г) всі відповіді невірні.

10. Якщо депозити складають 2 млрд. грн., норма обов'язкових резервів – 20%, то максимальна кількість грошей, створених банківською системою, становить:

- а) 0,1 млрд. грн.;
- б) 1 млрд. грн.;
- в) 2 млрд. грн.;
- г) 10 млрд. грн.

ТЕМА 2.5. ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА РІВЕНЬ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ.

Виберіть правильну відповідь

1. Крива Лаффера описує співвідношення між:

- а) дефіцитом бюджету і безробіттям;
- б) рівнем цін і податковими надходженнями до держбюджету;
- в) податковими ставками і доходами держави від податкових надходжень;
- г) податковими ставками і інфляцією.

2. Якщо держава передбачає підвищити рівень реального ВВП, то вона:

- а) зменшить трансфертні платежі;
- в) знизить рівень бюджетного дефіциту;

- б) знизить державні закупівлі товарів; г) знизить податки.

3. Заробивши 250 грн. Петренко сплатив у вигляді податку 30 грн., а Коваленко, заробивши 400 грн., сплатив 48 грн. Такий податок називається:

- а) пропорційним; в) регресивним;
б) прогресивним; г) непрямим.

4. Дефіцит державного бюджету з'являється, якщо:

- а) сума податкових надходжень скорочується;
б) сума державних видатків перевищує суму податкових надходжень;
в) експорт перевищує імпорт;
г) імпорт перевищує експорт.

5. Чітко націлена антиінфляційна фіскальна політика передбачає:

- а) підвищення рівня оподаткування і державних видатків;
б) підвищення рівня оподаткування і зниження державних видатків;
в) зниження рівня оподаткування і державних видатків;
г) зниження рівня оподаткування і підвищення державних видатків.

6. До прямих податків належить:

- а) мито; в) акциз;
б) податок на додану вартість; г) прибутковий податок.

7. Яке з тверджень є вірним?

а) грошово-кредитна емісія – один з самих легких і безпечних способів фінансування дефіциту державного бюджету.

б) прямі податки – це своєрідна надбавка до ціни товару.

в) проведення стимулюючої фіскальної політики зсуває криву сукупного попиту ліворуч.

г) автоматичні стабілізатори можуть знизити рівень безробіття і інфляції, але не в змозі звільнити економіку від них.

8. Які з заходів фіскальної політики будуть сприяти зростанню сукупних витрат?

- а) зниження трансфертних платежів.
б) зниження податку з прибутків корпорацій.
в) підвищення податку на додану вартість.
г) підвищення прибуткового податку.

9. Вивести економіку зі стану економічного спаду можна, якщо:

- а) підвищити і податки, і державні видатки;
б) податки знизити, а державні видатки збільшити;
в) податки підвищити, а державні видатки зменшити;
г) знизити і податки, і державні видатки.

10. Як вплине збільшення сукупних видатків у короткостроковому періоді на темпи інфляції і безробіття?

Інфляція	Безробіття
а) підвищиться,	не зміниться;
б) знизиться,	знизиться;
в) не зміниться,	збільшиться;
г) знизиться,	збільшиться.

ТЕМА 2.6. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ.

Виберіть правильну відповідь:

1. Практично будь-яка національна економіка є:

- а) частиною світової економіки, а тому залежить від неї;
- б) абсолютно відкритою економічною системою і тому цілком залежить від світової економіки;
- в) абсолютно незалежною економічною системою;
- г) частиною світової економіки і прагне до поширення протекціоністських заходів.

2. За рахунок міжнародних економічних зв'язків неможливо:

- а) подолати вузькість національного ринку;
- б) уникнути обмеженості національної ресурсної бази;
- в) налагодити спеціалізацію виробництва, зробити його ефективнішим;
- г) правильна відповідь не названа.

3. Напрямки спеціалізації країни визначаються:

- а) географічним місцезнаходженням; в) історичними традиціями;
- б) природно – кліматичними умовами; г) правильна відповідь не названа.

4. Міжнародні економічні відносини роблять країни світу:

- а) незалежними; в) більш закритими;
- б) взаємозалежними; г) не впливають на взаємозалежність країн.

5. Визначте, яке з тверджень є хибним:

- а) порівняльна перевага відображає відмінності в національних альтернативних витратах виробництва різних благ;
- б) політика протекціонізму – це політика захисту вітчизняного виробника від іноземних конкурентів;
- в) однією з форм економічних відносин є свобода слова;
- г) лібералізм означає відкриту зовнішньоторговельну політику без торговельних бар'єрів.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет та функції економічної теорії.
2. Методи економічного аналізу.
3. Історичний розвиток економічної теорії.
4. Основні напрямки сучасної економічної думки.
5. Теоретичні дослідження українських вчених-економістів.
6. Роль матеріального виробництва в розвитку суспільства.
7. Фактори виробництва та способи їх поєднання.
8. Крива виробничих можливостей.
9. Ефективність виробництва та її показники.
10. Суть відносин власності.
11. Характеристика історичних типів і форм власності.
12. Розвиток власності в Україні.
13. Економічні системи та їх протиріччя.
14. Формацийний та стадіальний підходи до періодизації суспільства.
15. Особливості традиційної економічної системи.
16. Переваги та недоліки ринкової системи.

17. Характеристика адміністративно-командної економічної системи.
18. Змішана економіка та її особливості.
19. Особливості перехідної економіки.
20. Натуральне господарство та його характеристика
21. Товарне виробництво і його характеристика.
22. Робоча сила як елемент ринкової економіки.
23. Товар та його властивості. Абстрактна і конкретна праця.
24. Теорії вартості товару.
25. Походження та суть грошей. Сучасні грошові системи.
26. Функції грошей.
27. Закон вартості та його функції в ринковій економіці.
28. Закон грошового обігу. Інфляція.
29. Ринок і історичні етапи його розвитку.
30. Класифікація ринків за різними критеріями та їх характеристика.
31. Особливості ринку землі. Рентні відносини. Земельна рента.
32. Характеристика ринку капіталу.
33. Ринок праці. Особливості його формування в Україні.
34. Попит та його чинники. Закон попиту. Детермінанти попиту..
35. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Детермінанти пропозиції.
36. Еластичність попиту та пропозиції та її види.
37. Типи ринкових структур в умовах недосконалої конкуренції.
38. Досконала конкуренція та її механізм функціонування.
39. Характеристика монополістичної конкуренції.
40. Сутність монополій, їх форми, види.
41. Олігополія: риси, типи, методи ціноутворення.
42. Особливості сучасної монополізації в Україні та її наслідки.
43. Антимонопольна практика та антимонопольне законодавство.
44. Ринкова інфраструктура, її елементи та роль у розвитку економіки.
45. Підприємництво як вид економічної діяльності.
46. Сутність підприємства, його види та форми.
47. Менеджмент та його функції..
48. Основи маркетингу в підприємницькій діяльності.
49. Витрати виробництва. Собівартість: Сутність та структура.
50. Дохід та прибуток фірми.
51. Цінова політика фірми. Диверсифікація цін
52. Макроекономіка: об'єкт дослідження та основні проблеми.
53. Національний дохід: виробництво, розподіл, перерозподіл та споживання.
54. Сукупний попит та пропозиція та їх фактори.
55. Рівноважний рівень реального ВВП і рівноважний рівень цін.
56. Сутність суспільного відтворення.
57. Економічні цикли: причини та основні фази циклів.
58. Зайнятість і безробіття. Види безробіття.
59. Інфляція: сутність, причини, основні види, наслідки.
60. Взаємозв'язок інфляції та безробіття.
61. Ринок грошей. Попит на гроші та його елементи. Пропозиція грошей.
62. Кредит і його форми. Кредитна система України.
63. Структура банківської системи в Україні та особливості її діяльності.
64. Суть та функції фінансів. Структура фінансової системи.
65. Державний бюджет та його місце в фінансовій системі.
66. Доходи населення, їх види та джерела формування.
67. Державне регулювання розподілу доходів. Рівень життя та бідність.
68. Етапи становлення та розвиток світового господарства.

69. Форми міжнародних економічних відносин.
70. Міжнародна торгівля та її роль в економічному розвитку.
71. Міжнародна міграція капіталу та її форми.
72. Міжнародна міграція робочої сили, її особливості, форми, масштаби.
73. Міжнародна валютна система та основні етапи її розвитку.
74. Взаємовідносини України та міжнародних економічних організацій.

Тематика рефератів з «Основ економічної теорії»:

1. Національне багатство України: структура і шляхи зростання.
2. Цілі та інструменти макроекономічної політики України в умовах ринкових перетворень.
3. Інвестиційна політика та відтворення в Україні.
4. Інвестиційна активність в економічному зростанні України.
5. Особливості макроекономічної нестабільності в Україні у сучасний період.
6. Регулювання економічного зростання в Україні та світі.
7. Вплив освіти на економічне зростання.
8. Аналіз економічного розвитку України з моменту її незалежності.
9. Сутність, види й особливості економічної кризи в Україні та шляхи її подолання.
10. Вплив інфляції на економічне становище підприємств в Україні.
11. Державне регулювання цін та інфляції в Україні.
12. Демографічні проблеми України.
13. Особливості формування ринку праці в Україні.
14. Державне регулювання зайнятості в розвинених країнах та в Україні.
15. Вплив держави на функціонування ринку цінних паперів.
16. Історія виникнення та розвитку української гривні.
17. Історія виникнення банків.
18. Особливості формування сучасної банківської системи України.
19. Необхідність реформування фінансової системи України в умовах переходу до ринку.
20. Державний борг України: причини виникнення, способи управління та економічні наслідки.
21. Податкова система України.
22. Особливості оподаткування в системі освіти України.
23. Основні напрямки державного регулювання економіки України.
24. Соціальний рівень життя населення в Україні.
25. Шляхи реформування економіки України в сучасних умовах.
26. Оцінка рівня та якості життя населення у світі.
27. Взаємовідносини України та міжнародних економічних організацій.
28. Міграційна політика держав в умовах глобалізації.
29. Проблеми забезпечення стабільності валюти в Україні.
30. Вільні економічні зони (ВЕЗ): сутність і міжнародний досвід їх створення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2006. – 615 с.
2. Курс економічної теорії. Навч. посібник / За ред. акад. І.Ф.Прокопенка. – Харків.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2007. – 484 с.
3. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Пер. с англ. изд. – М.: Туран, 1996. – у 2-х томах.

4. Основи економічної теорії: Навч. посіб. для студентів усіх галузей освітянських знань неекономічного профілю / За ред. доц. Слободчука М.С. – Х.: ХНПУ імені Г.С.Сковороди, 2008. – 284 с.

5. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. — К.: Вища шк., 2001. — 606 с.

Допоміжна

6. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. - 688 с.

7. Воробйов Є.М. Економічна теорія в питаннях та відповідях. – Харків: ТОВ «Р.І.Ф.», 2002. – 640с.

8. Вступ до економічної теорії: Підручник / За ред. З.Ватаманюка. – Львів: “Новий Світ – 2000”, 2005. – 408с.

9. Історія економічних вчень. Підручник / За ред. Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 2001. – 564 с.

10. Круш П.В., Тульчинська С.О. Макроекономіка: Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2008. - 328 с.

11. Маслова Т.Д., Божук С.Г., Ковалик Л.Н. Маркетинг – СПб.: Питер, 2006. – 400с.

12. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М.: Дело, 2004. – 799с.

13. Основи економічної теорії : Підруч. / За ред. Ю.В.Ніколенка. – 3-тє вид. – Київ: ЦУЛ, 2003. – 540 с. Основи економічної теорії у структурно-логічних схемах. Навч. посіб. / За заг. ред. Л.С.Шевченко. – Х. : Право, 2010. – 144 с.

14. Основи економічної теорії: Підручник / За заг. ред.. О.О.Мамалуя. – К.: Юрінком Інтер, 2003.– 480с.

15. Основи економічної теорії: Підручник / За наук. ред. проф.. Федоренка В.Г. – К.: Алерта, 2007. – 519 с.

16. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підруч./ За ред: Г.Н.Климко. - К. : Знання-Прес, 2002. - 615 с.

17. Сборник задач по экономике: Учебное пособие/ Отв. ред. Ю. Е. Власьевич. – М.: Издательство БЕК, 1996. — 273 с.

18. Україна у цифрах у 2011 році. Статистичний збірник / За ред. О.Г.Осауленка. – Київ, 2012. – 251 с.

19. Уразов А.У., Саух І.В., Маслак П.В. Основи економічної теорії: Навч. посіб. – Житомир, 2004. – с.314.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Офіційні сайти

<http://www.rada.kiev.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України. На сайті містяться Конституція України, законодавство, законопроекти.

<http://www.president.gov.ua> – Офіційне інтернет-представництво Президента України.

<http://www.kmu.gov.ua> – Сайт Кабінету Міністрів України пропонує офіційну інформацію Уряду України, статистику.

<http://www.me.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства економіки України.

<http://www.minfin.gov.ua> – Сайт Міністерства фінансів України.

<http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет статистики України

<http://www.bank.gov.ua> – Офіційний сайт Національного банку України.

<http://www.sts.gov.ua> – Сайт державної податкової адміністрації.

<http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

<http://radakmu.org.ua> – Сайт Ради підприємців України при КМУ.

Інформаційно - аналітичні сайти

<http://www.interfax.kiev.ua> – Сайт Інформаційного Агентства “Інтерфакс-Україна”.

<http://www.business.kiev.ua> – Щотижневий видання – газета “Бізнес”.

<http://www.investgazeta.net> – Українська інвестиційна газета “Інвестгазета” – всеукраїнський фінансово-економічний тижневик.

<http://www.liga.kiev.ua> – Сайт пропонує бізнес-новини, нормативні документи та законодавчі акти й коментарі до них.

<http://www.tax.com.ua> – Сайт про податкову систему України.

<http://www.ucci.org.ua> – Сайт Торговельно-промислової Палати України.

<http://www.finance.com.ua> – на сайті аналізуються різні ринки України, зокрема валютний та фондовий, пропонуються таблиці та графіки.

<http://www.economicus.ru> – Освітній портал «Экономическая школа».

<http://www.icps.kiev.ua> – Сайт Міжнародного центру перспективних досліджень.

<http://www.ecsocman.edu.ru> – Освітній портал «Економика. Социология. Менеджмент».

ПАКЕТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ КОМПЛЕКСНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»

ТЕСТИ

Виберіть одну, найбільш вірну, відповідь

1. *Оскільки потреби людей безмежні, а ресурси для їх задоволення обмежені, суспільство вимагає ефективного використання ресурсів. Це означає, що суспільство повинно:*

А) Використовувати ресурси таким чином, щоб отримувати від них максимальну віддачу.

Б) Зберігати якомога більше грошей.

В) Балансувати доходи та видатки.

Г) Обмежувати використання ресурсів.

2. *Що з нижче названого не відноситься до економічних благ?*

А) Безкоштовне навчання в університеті.

Б) Свіже незабруднене повітря у національному парку.

В) Будинок, що отримано у спадщину.

Г) Висококоштовний діамант незвичайного розміру, музейний екземпляр.

3. *Альтернативні витрати на будівництво нової автостради — це є:*

- А) Інші товари та послуги, від яких необхідно відмовитись на користь будівництва автостради.
- Б) Кошти на будівництво автостради у цінах цього року.
- В) Сума річного податку, яку повинна сплатити фірма, що будує автостраду.
- Г) Гроші на заробітну плату всіх працівників фірми, що будує автостраду.
4. *Ринкова економіка враховує суспільні інтереси навіть тоді, коли окремі виробники переслідують свої власні цілі, тому що існують:*
- А) Конкурентні ринки.
- Б) Соціальна відповідальність керівників бізнесу.
- В) Планування і координація роботи ринкового механізму.
- Г) Усвідомлення суспільного інтересу окремими людьми.
5. *Яке з перелічених нижче явищ не може бути наслідком скорочення попиту споживачів на продукт?*
- А) Зниження прибутку в галузі, що виробляє цей продукт.
- Б) Скорочення пропозиції продукту.
- В) Зменшення обсягу виробництва в галузі.
- Г) Зростання цін на ресурси, які використовуються в галузі.
6. *В якому випадку рівноважна ціна повинна збільшитись з одночасним зменшенням рівноважної кількості?*
- А) Попит лишається незмінним, пропозиція зростає.
- Б) Попит лишається незмінним, пропозиція зменшується.
- В) Пропозиція лишається незмінною, попит зростає.
- Г) Пропозиція лишається незмінною, попит зменшується.
7. *Якщо ринкова ціна вища за рівноважну, то:*
- А) Виникає нестача товарів.
- Б) З'являється надлишок товарів.
- В) Зменшується ціна ресурсів.
- Г) Зростає ціна ресурсів.
8. *Загальна корисність зростає, коли гранична корисність:*
- А) Зменшується.
- Б) Збільшується.
- В) Збільшується або зменшується, але є додатною величиною.
- Г) Збільшується повільно.
9. *Який з рядків нижче перелічених значень граничної корисності ілюструє закон спадної граничної корисності?*
- А) 200, 150, 150, 150.
- Б) 200, 230, 250, 280.
- В) 200, 300, 400, 500.
- Г) 200, 150, 90, 40.
10. *На якому ринку, скоріш за все, існує ситуація досконалої конкуренції?*
- А) Ринок автомобілів.
- Б) Ринок літаків.
- В) Ринок кулькових ручок.
- Г) Фондова біржа.
11. *Який з наступних аргументів висувається як доказ «шкоди» монополізації ринку?*
- А) Завищуючи ціни, монополіст зменшує життєвий рівень споживачів.
- Б) Монополії меншою мірою зацікавлені в ефективному використанні ресурсів.
- В) Монополії використовують політичну владу в своїх власних інтересах.
- Г) Вірним є все, що наведено вище.
12. *Прибуток банку — це:*
- А) Процент за депозитами.
- Б) Процент за кредитами.

- В) Різниця між ставками процентів за кредитами та депозитами.
- Г) Різниця між усіма отриманими доходами та здійсненими витратами.

13. В чому полягає роль сучасних товарних бірж у світовій торгівлі?

- А) Вони забезпечують основний світовий оборот товарів.
- Б) Товарні біржі встановлюють ціни рівноваги на найважливіші світові товари.
- В) Товарні біржі забезпечують перелив грошей до найбільш ефективних секторів світової економіки.
- Г) Товарні біржі надають інформацію про стан та розвиток різноманітних ринків світової торгівлі.

14. Витрати виробництва на фірмі (бухгалтерські витрати) складаються із:

- А) Зарплати, амортизаційних відрахувань, вартості матеріалів, накладних витрат.
- Б) Податків, зарплати, амортизаційних відрахувань, підприємницького доходу.
- В) Процента по кредиту, зарплати, податку на прибуток, амортизаційних відрахувань.
- Г) Витрат на відрядження, вартості матеріалів, податку на прибуток, прибуткового податку.

15. Прибуток дорівнює:

- А) Виторг мінус податки і амортизація.
- Б) Виторг мінус зарплата.
- В) Актив мінус пасив.
- Г) Доходи мінус витрати.

1. Який з наведених нижче показників найбільш відповідає характеристиці стану економіки країни?

- А) Індекс споживчих цін.
- Б) Рівень безробіття.
- В) Валовий внутрішній продукт.
- Г) Рівень процентної ставки.

2. За рік номінальний ВВП збільшився в 3 рази, а ціни - на 200%. Як наслідок:

- А) Економічне зростання не спостерігалось.
- Б) Приріст ВВП в реальному виразі становив 50%.
- В) Економічне зростання становило 300%.
- Г) Спостерігався економічний спад.

3. Економічний цикл, згідно з кейнсіанським підходом, пов'язаний з:

- А) Дією тільки зовнішніх факторів.
- Б) Дією тільки внутрішніх факторів.
- В) Факторами, переважно впливаючими на динаміку сукупного попиту.
- Г) Факторами, переважно впливаючими на динаміку сукупної пропозиції.

19. Загальна сума витрат споживачів, підприємців та держави має назву:

- А) Сукупної пропозиції.
- Б) Сукупного попиту.
- В) Державного бюджету.
- Г) Мультиплікатора.

20. Інфляція попиту розвивається внаслідок:

- А) Зміщення кривої сукупного попиту ліворуч.
- Б) Зміщення кривої сукупного попиту праворуч.
- В) Зміщення кривої сукупної пропозиції ліворуч.
- Г) Зміщення кривої сукупної пропозиції праворуч.

21. Значне підвищення цін на імпортовані нафту і газ посилило інфляцію в Україні на початку 90-х років. Це приклад:

- А) Інфляції попиту.
- Б) Інфляційної спіралі.
- В) Інфляції, обумовленої зростанням витрат.
- Г) Інфляції, що викликана спекуляцією.

22. Що з наведеного нижче не є завданням державного сектору?

- А) Забезпечення прав приватної власності.
- Б) Забезпечення виробництва суспільних товарів.
- В) Здійснення макроекономічної політики.
- Г) Гарантії однакових прибутків усім діловим фірмам.

23. Якщо виробництво певного товару супроводжується позитивними побічними наслідками, то приватний сектор вироблятиме:

- А) Надто багато цього товару при надто низькій ціні.
- Б) Надто мало цього товару при надто низькій ціні.
- В) Надто багато цього товару при надто високій ціні.
- Г) Надто мало цього товару при надто високій ціні.

1. Корисність грошової одиниці для людини падає:

- А) В умовах дефляції.
- Б) Зі зростанням багатства людини.
- В) Зі зменшенням доходів людини.
- Г) Зі зростанням номінального ВВП.

2. Захисники протекціонізму стверджують, що тарифи, квоти та інші торговельні бар'єри необхідні для:

- А) Захисту молодих галузей від іноземної конкуренції.
- Б) Збільшення внутрішньої зайнятості.
- В) Запобігання демпінгу.
- Г) Всі попередні відповіді невірні.